

Vopnvæðing samsæriskenninga

Upplýsingaóreiða á ófriðatímum

Málstofa Háskólans á Bifröst, Blaðamannafélags Íslands og Fjölmíðlanefndar 18 maí 2022

Dr. Eirikur Bergmann, prófessor í stjórnmálafræði við Háskólann á Bifröst

eirikurbergmann.com

... hegnyndir, populísmi, upplýsingaóreiða og samsæriskenningar
... hafa verið áberandi í samtímanum í fjöðfélagsmáttæðu á
... — og rannar um allan heim — en ræturnar liggja mun dýpra.
... valdið þessari þróun og hvert stefnum við?

... þessi þáttur hefur lengi stundað viðtækar rannsóknir á þróun
... og fjöðfélagsbreytinga, frá frjálslyndu lýðræði eftirstríðsáraanna
... og samsæriskenningum fjöðernishyggja og populísma, og hafa ýmsar af
... hafa birst í bókum hans sem alþjóðlega fræðaförögð Palgrave
... hefur gefið út. Her dragur hann fram mismunandi bylgjur fjöð-
... sem go og hafa yfir Vesturland undanfarna hálfa öld og
... breytingum og leiðtogum, bakgrunni þeirra og sögu á
... og fjöðerni hatt með persónulega ívafi.

Eirikur
Bergmann

ÞJÓÐARÁVARPIÐ

POPULISK
ÞJÓÐERNIS-
HYGGJA Í
HÁLFA ÖLD

JPL

Eiríkur
Bergmann

ÞJÓÐARÁVARPIÐ

POPULISK
ÞJÓÐERNIS-
HYGGJA Í
HÁLFA ÖLD



Nýþjóðernishyggja okkar tíðar

Straumar liggja sjaman; samsæriskenningar og popúlismi samhliða tæknibreytingum – leiðir til upplýsingaóreiðu

Sameiginlegir þræðir:

- Einföld tvíhyggja
 - Við og Hinir
 - Fólkið / Elítan
 - Davíð gegn Golíat
- Falsfréttir og upplýsingamengun
- Sundrað traust í samfélagi



Popúlismi – einkenni okkar tíma

- Paranoja eða praktík?
- Af jaðri og inn í meginstraum
- Þunn hugmyndafræði
- Oft fremur aðferð eða samskiptamáti heldur en skýr stefna

Óttaprang



Falsfrétt aflóð



- Alltaf verið til
 - Orðrómar, flökkusögur, þjóðsögur
- En sprenging í upplýsingadreifingu með stafrænni miðlun
 - Sólarhrings útsendingar, vefmiðlar, samfélagsmiðlar
- Hliðvarsla 20. aldar horfin
 - Ungt fólk fær meirihluta fréttanna af samfélagsmiðlum
- Flóð óstaðfesta upplýsinga sem við náum ekki að melta
- Ekki lengur sátt um hvað sé rétt og hvað rangt
- Deilum ekki lengur um hvað okkur finnst um veruleikann, heldur líka um hver hann er
- Upplýsingastríð
- Snjóboltaáhrif falsfréttanna af jaðri og inn í meginstraum
 - Meginstraumsmiðlar magna falskar upplýsingar

Stjórn máf upplýsingaóreiðu



- Post-Truth-Politics / Handan-sannleiks-stjórn máf
 - Skoðanir mínar jafngildar þekkingu þinni
 - Jafnvel afsannanlegar staðfæfingar teknar gildar
 - Tilfinningar trompa vísindi og staðreyndar upplýsingar
- Upplýsingahernaður
 - 'We basically eliminated any of the referees, the gatekeepers...There is nobody: you can't go to nobody and say: 'Look, here are the facts' – **Charlie Sykes**
 - 'Once, censorship worked by blocking crucial pieces of information. In this era of information overload, censorship works by drowning us in too much undifferentiated information, crippling our ability to focus.' – **Zeynep Tufekci**



Mirko Ceselkoski og ungmennin í Veles

BuzzFeed News How Teens In The Balkans Are ...

How Teens In The Balkans Are Duping Trump Supporters With Fake News

BuzzFeed News identified more than 100 pro-Trump websites being run from a single town in the former Yugoslav Republic of Macedonia.

Craig Silverman
BuzzFeed Founding Editor, Canada

Lawrence Alexander
BuzzFeed Contributor

Last updated on July 3, 2018, at 1:55 p.m. ET Posted on November 3, 2016, at 7:02 p.m. ET



The map shows the geographical context of Veles in Macedonia, with major cities like Skopje and Kumanovo labeled. Overlaid on the map is a blue banner for a 'DONALD TRUMP SHOP' featuring four t-shirts with 'TRUMP' and 'HILARY' logos, each with a '10% OFF' tag, and a 'BUY NOW' button.

The Washington Post
Democracy Dies in Darkness

National

For the 'new yellow journalists,' opportunity comes in clicks and bucks



At their apartment in Long Beach, Calif., Paris Wade, left, and Ben Goldman work on their pro-Trump websites, LiberoWritesNews.com, which has gotten tens of millions of page views. (Stuart Palley for The Washington Post)

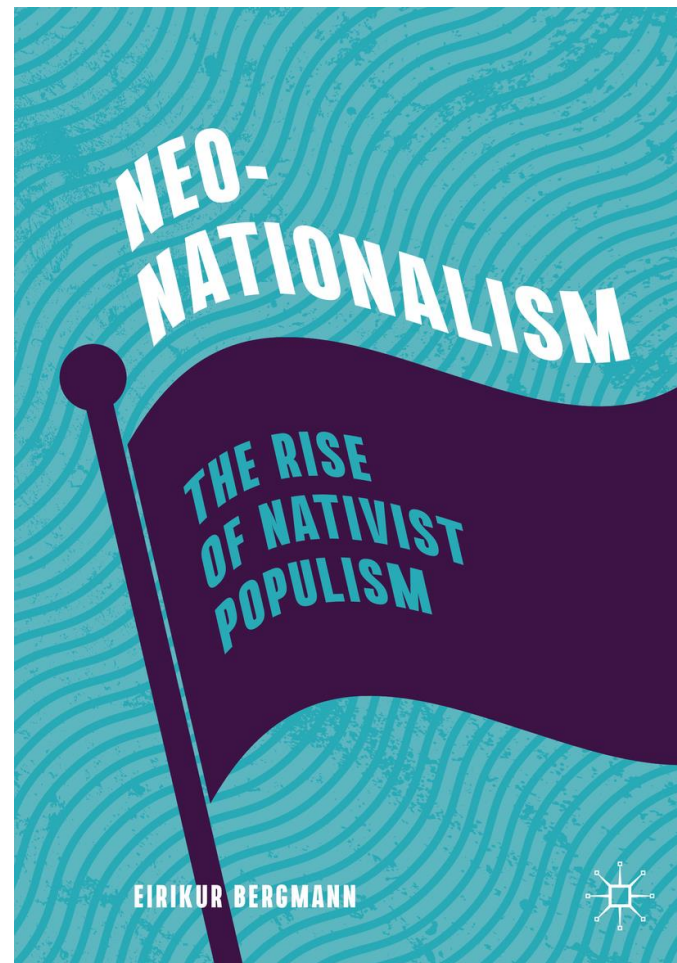
By Terrence McCoy [Email the author](#)
November 30, 2018

Líka frá ráðamönnum



Þrískipt tilkall

1. Í *fyrsta lagi* skapa þeir með orðræðu sinni utanaðkomandi ógn við þjóðina.
2. Í *öðru lagi* saka þeir innlenda elítu um að svíkja þjóðina og jafnvel um að taka afstöðu með erlendum ógnvöldum.
3. Í *þriðja lagi* stilla þeir sjálfum sér upp sem sönnum verndurum alþýðunnar, bæði gegn elítunni og ágangi útlendinga – ógnum sem þeir hafa sjálfir búið til með orðræðu sinni.



Samsæriskenningar

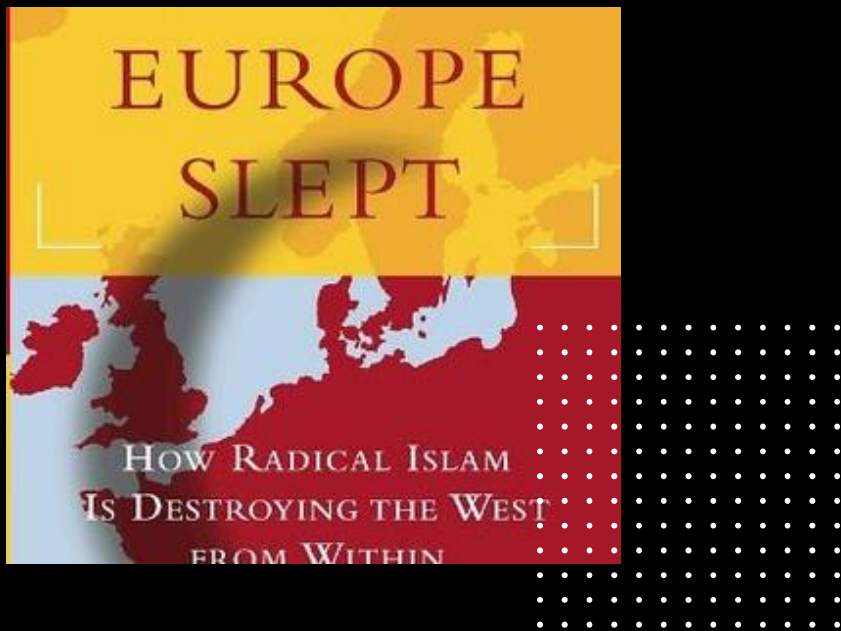
- Staðlaus staðhæfing um að voldugir illvirkjar blekki almenning í eigin þágu
 - Viðtekin þekking sé af þeim sökum röng
- Samsæriskenningar eru smitandi
 - Fólk sem efast um viðtekna þekkingu í einu máli er gjarnt á að gera það líka í öðru
 - Leiðir til samræishyggju (e. conspiracist thinking)
- Eðlufólk, Djúpríkið, Illuminati, Bildeberg, Elders of Zion, Etc – stýrir heiminum á bak við tjöldin
- Frá efasemdnum um bólusetningar við Covid til stuðnings við innrásina í Úkraínu – yfir til afneitunar á loftslagsbreytingum
 - Aðþrengjandi loftslagsvarnaráðstafanir á næsta leiti – útgöngubann meðal annars í undirbúningi



The Great Replacement (Evrarabía)

- ‘Our population is being replaced. No more.’ – **Geert Wilders**

- Europe is being invaded by hordes of ‘stinking’ dark-skinned migrants and ‘rat people’ flowing in a ‘river of sperm’ – **Marine Le Pen**





Bull, ekki endilega lygar



- “There were thousands of people over in New Jersey, a heavy Arab population, that were cheering as the buildings came down [9/11 attacks]. Not good.”
- Teinn í tannhjólíð





Rússland Pútíns



- Vesturlönd ætli sér að knésetja Rússland
- Gagnrýnendur elítistar sem sitji á svikráðum við fólkið
- Falsfréttir í rússneskum miðlum:
 - Umsáturskenningin
 - Pussy Riot útsendarar erlendra leyniþjónusta
 - Angela Merkel laundóttir Hitlers
 - Macron útsendari CIA og fjármagnaður af samtökum samkynhneigðra
 - Margot Wallström vill vana hvíta karlmenn til að flýta fyrir Íslamsvæðingu Svíþjóðar
 - Gayropa – sódomuveldi
 - Norsk yfirvöld stela rússneskum börnum og gefa samkynhneigðum
 - Svíar banna jólin og neyða skólabörn til að tilbiðja Allah
 - Danir opna dýravændishús



Falsfréttir Rússa í Úkraínustríðinu

- Aðstæður í Úkraínu kölluðu á inngrip Rússa, á svæði sem í raun tiheyrir Rússlandi
- Úkraínu stjórn að af nasistum
- NATO situr um Rússland ögrar Kreml til aðgerða
 - Yfirvofandi innrás í Pétursborg
- Nauðsynlegt að svara ógn frá Vesturlöndum inni í Úkraínu
- Þjóðarmorð á rússum í austurhluta Úkraínu
- Úkraínustjórn beiti eiturefna- og kjarnorkuvopnum gegn eigin borgurum
- Illvirki Úkraínumanna á saklausu fólki í Donbass



Er rétt að
bregðast
við?

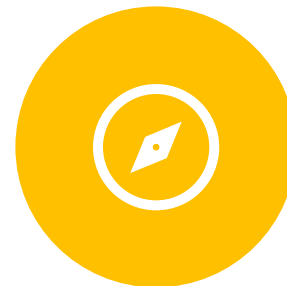
Hvað er til
ráða?



UPPLÝSINGALÆSI
OG MIÐLALÆSI



GREINING OG
FLÖGGUN



LÖG